

בית דין ירושלים

לדיני ממונות ולבירור יוחסין

האם אישור בי"ד ליהדות יש לו תוקף של מעשה בית דין

תיק יוחסין מס' 109-סא

הנידון

אחד שעלה מרוסיה ושם משפחתו קוגן, קבל אישור יהדות לצורך נישואין מביה"ד האיזורי חתום ע"י שלושה דיינים, ונכתב עליו באותו אישור "הכהן". אותו פלוני נישא על סמך אישור זה כדמו"י ואח"כ התגרש ומבקש לשאת אשה שבידה אישור בי"ד שאמה ישראלית, וכנראה אביה גוי (עפ"י הידוע ליודעי דבר נוהג ביה"ד לכתוב באישור שאמו ישראלית למי שאביו נכרי).

השאלות לדיון

א. האם אישור בי"ד ליהדות יש לו תוקף של מעשה בי"ד, ומעלין ממנו לכהונה.
ב. לאחר פס"ד של בי"ד שפלוני הוא כהן, האם רשאי בי"ד אחר לבטל פס"ד קמא, ומה הדין אם עבר וביטלו.

תשובה

א. כתב זנחל יצחק סי' כה צביאור דין צספק תקנה אי מהני תפיסה, ענף א' צהגהה, דדוקא היכא דלריך צי"ד דווקא, כמו לכוף לצעה"ד לצוא להם לדין או צקצלת עדות וכה"ג היכא דנתחייב מתוך טענותיו, דזהו מידי דלריך צי"ד דוקא, אבל היכא דצאו לצ"ד מעצמם שיכתצו לרציה, אין שם צי"ד עליהם רק שם עדים ולא מהני מפי כתצם.

ונראה דאמנם צאיצורים שונים של צי"ד כדוגמת אישור אצהות, נתצאר צפס"ד להלן צענין "צן פנויה שכהן מצהיר עליו אצהות, והאם אישור צי"ד לאצהות יש לו תוקף של מעשה צי"ד", שאין לו תוקף של מעשה צי"ד, כיון שהצורים צאים מיוצמתם לציה"ד כדי לקבל אישור על הצהרתם, ואין ציה"ד משתמש צכח של צי"ד כדי להציאם לפניו וגם לא כדי לחקור עדים, והצהרה זו אינה לריכה להיעשות דוקא צפני צי"ד, אבל אישור יהדות לצורך נישואין הניתן לאחר חקירות ודרישות, ולפעמים על סמך עדים, והוא

איסור הכריך כח צי"ד (וידוע שגם דעתו של מרן הגר"ש אלישיב שליט"א היא שיש לורך צי"ד של שלושה
 (לישורי יהדות), מסתבר שאיסור זה יש לו תוקף של מעשה צי"ד. וע"כ אם כתוב בו שם פלוני "הכהן",
 דינו כמעשה צי"ד על כהונתו של אותו פלוני, ואם נישא על סמך איסור זה אין אחר מעשה צי"ד כלום.
 ב. שנינו בצרייתא בגמ' חולין מד' ד' חכס שאמר אין חזירו רשאי להתיר. וכ"פ הרמ"א בשו"ע יו"ד סי'
 רמז סע"י לא.

ואפילו ציה"ד הגדול שמסור בידו הכח החוקי לשנות פסקי דין של צתי הדין האיזוריים, אינו אלא צדיני
 ממונות ואישות, אך לא צפסקי דין על מעמד אישי שהם צגדר הוראת איסור והיתר, וכמו שפסקו צזה
 ציה"ד הגדול צתיק מס' 42-תשט"ז, לוטט צס' סדר הדין עמ' 450 הערה 33, צענין גיורו של ילד ע"י
 אציו, שמכיון שהפס"ד היה צעניני איסור והיתר גרידא, לא קיימת עליהם זכות ערעור (לאחרונה נפראו
 הגדרים ונתחדשה הלכה של זכות ערעור גם על פס"ד של מעמד אישי, כמו איסור גיור ויהדות, וזאת
 עקב לחן לצורי. החלטה המנוגדת לפס"ד של ציה"ד הגדול הנ"ל).

ואם התיר השני אחר שהראשון אמר, נחלקו צו הראשונים. צחי' הרשצ"א חולין שם צסם הראצ"ד כתב
 שלא משום כבודו של ראשון הוא אלא מכיון שילא עליו שם איסור נעשה חתיכא דאיסורא, ולכן גם אם
 התיר השני אינו מותר, ואפילו כשהשני גדול מהראשון צחכמה וצמנין. אך ע"י מאירי ע"ז ז' א' והוריות ג' א'
 צסם גדולי הדורות שהטעם הוא משום כבודו של ראשון ואם התיר צדיעצד מותר.

וצנידון דידן צצ"ד פסקו שהוא כהן, אין לצ"ד אחר לפסוק שאינו כהן ולהתירו, דמלצד הדין של חכס
 שהורה לאיסור אין חזירו רשאי להתיר, עוד יש צו הלכה שאין אחר מעשה צי"ד כלום, שהרי על סמך
 אותו איסור עשה מעשה ונשא אשה, ואמרו צגמ' ר"ה כט' צ אין משיצין לאחר מעשה, ופרש"י גנאי הוא
 שנוליא לעז טועים על עצמינו. מה גם דצי דינא צתר צי דינא לא דייקי. ויתכן שאף צדיעצד יפסקו צי"ד
 אחר להתירו אין הפסק האחרון תקף. וצ"ע.